

#1 Fjordarven - Oppdrettsnæringen og dens innvirkning på fjordfiskernes og lokalbefolkningens fremtid

Norske Samers Riksforbunds 45. landsmøte ønsker et langt sterkere fokus på fremtiden til fjordene i Sápmi. Det er påvist at oppdrett har en negativ påvirkning på lokale fiskestammer gjennom avfall, slam, lakselus, kjemikalier knyttet til avlusing av laks i oppdrettsanlegg, rømming fra merder, forurensing og forsøpling fra havbruksnæringen.

NSR mener at det påligger oss et ansvar å forvalte fjordene våre på en slik måte at våre etterkommere kan arve sunne og viktige ressurser for fremtiden. NSR mener at det ikke skal være opp til oppdrettsnæringen å berike seg på våre felles arealer og ressurser uten hensyn til fremtidige generasjoner.

NSR mener at norske myndigheter må stille strengere krav til havbruksnæringen hva gjelder kontroll på utslipp, rømming og andre miljøpåvirkninger. Videre må lokale rettighetshavere konsulteres ved opprettelse av nye oppdrettsanlegg og -lokaliteter. NSR mener at samiske interesser må legges stor vekt i utarbeidelse av kystsoneplaner.

#2 Jovsset Ánte-ášši

Norgga Sámiid Riiikasearvvi 45. riikačoahkkinn garrasit moaitá ahte Norgga eiseválddit gáibidit Jovsset Ánte Sara njuovvat iežas ealu 75 heggi, vaikko ášši ii leat vel gárvvisin meannuduvvon ONA olmmošvuoigatvuohtalávdegottis.

NSR riikačoahkkinn oaivvilda dát lea čielga fápmočajeheapmi ja rihkkomuš riekteproseassaide mat eat leat vel loahpahuovon ja gáibida ahte Norgga eiseválddit vurdet dassái go ON:a olmmošvuoigatvuođalávdegoddi lea meannudan ášši.

#3 Sámi joatkka- ja boazodoalloskuvla ja Beaivváš

NSRs landsmøte støtter samorganiseringen av teaterbygg til Beaivváš Sámi Našunálateáhter og Sámi joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla. Disse institusjonene er viktige institusjoner for det samiske samfunnet både lokalt og nasjonalt, og en samlokalisering vil gi nye muligheter for å utvikle utdanningstilbud med basis i samisk kultur, som fortellerkunst og joik ved skolen, og barne- og ungdomsteater i regi av Beaivváš.

NSRs 45. landsmøte 2018 henstiller til staten å prioritere saken høyt slik at den kan realiseres snarest.

#4 Sannhetskommissjonen

NSR er fornøyd med at arbeidet med sannhets- og forsoningskommissjonen er i gang. Mandatet er omfattende og viktig for å kartlegge fornorskningspolitikken både i fortid og nåtid overfor samer og kvener.

NSR anser at det haster å få dokumentert fortellingene til samiske tidsvitner, da mange av dem begynner å bli gamle. De bærer på historier som ikke er kjent, verken for den yngre samiske generasjonen eller den norske majoritet.

NSR er svært bekymret over om det er tilstrekkelige ressurser til å forvalte kommisjonens omfattende mandat på en forsvarlig måte. Med den knappe tiden som er satt av til kommisjonens arbeid, haster det at nødvendige ressurser i form av sekretariat og at de nødvendige økonomiske rammene stilles til disposisjon.

NSR oppfordrer Sametinget til aktivt å henstille Stortinget om å sørge for nødvendige økonomiske ressurser som sikrer at sannhetskommisjonen får utøvd sitt mandat på en forsvarlig måte.

#5 Oktasaš Sápmi. Oktasaš oahppoplánat Sámis

NSR 45. riikkačoahkkinn eaktuda ahte sámiiid historjá gávdno buot davvi riikaid skuvlagirjjiin, man oahpahit sihke sámii ohppiide ja maid eará ohppiide váldoservodagas. Mii sámiiid eat oahpa maidege iežamet historjjá birra skuvllain mii lea okta áššiin mii sáhttášii nannet sámii nuoraid ja eará sámiiid iešdovddu. Danin ávžuha NSR riikkačoahkkinn ahte áhahuvvojit oktasaš oahppoplánat skuvllaide miehtá Sámi guovlluid davviriikkain. Dat lea nanneme maid báttiid rájiid rasta eará guovllu sámiiid gaskkas.

Dasa lassin livčče maid buorre oažžut eambo oahpu eará álgoálbmogiid ja sin historjjá birra oahppogirjjiide vai sin dili čalmmostattuvvo otnáš máilmmis, ja dan máhtolašvuoda birra mii guoskká árbevirolaš dieđu mii sáhttá jávkat.

#6 Et samisk perspektiv i høyere utdanning og forskning

NSRs 45. landsmøte mener at pensum på høyere utdanninger og forskning i Norden må suppleres med samisk innhold, tradisjonell kunnskap og et samisk perspektiv

Det siste året har debatten om en dekolonisering av akademia i Norge rast. Debatten har i liten grad tatt høyde for den koloniseringen som har skjedd innad i landet og hvilke holdninger som fortsatt preger de akademiske institusjonene i landet.

Fortsatt preges forskningen og mange studieretninger av at det samiske perspektivet eller innholdet utelates. Lærerutdanningene har lite innhold knyttet til samisk kultur, samisk språk eller samiske barn. Studiene om nordisk litteratur unnlater å ta inn samisk litteratur i pensum. Forskningen knyttet til reindrift, laksefiske og sjøfiske supplerer ikke forskningen med tradisjonell samisk kunnskap fra primærnæringene selv.

Forskning er ofte en premissleverandør til beslutningstakere. Ved at fagpersoner ikke supplerer sin forskning med samisk tradisjonell kunnskap og kompetanse vil premissene for diskusjonene bli feil, og dermed også beslutningene. Reindriftsloven og prosessen med reduksjonen av reintallet er eksempler på området hvor den tradisjonelle kunnskapen ikke tas hensyn til. Resultatet er et lovsystem og prosess som kommer i kollisjon med samfunnet det skal fungere i.

Det er kun samisk høgskole og i noen deler av universitet i Tromsø som aktivt velger å ta inn samisk forskning og litteratur i pensum og forskningen. Det kan ikke bare være opp til to institusjoner å ta ansvaret for at det samiske perspektivet ivaretas i forskning og utdanninger som også angår Sápmi.

NSRs 45. landsmøte 2018 henstiller til alle høyere utdanningsinstitusjoner i norden om å arbeide for å inkludere samisk litteratur og forskning i sine utdanninger og forskningsarbeid.

#7 Sjøsamers rett til fiske

Norske Samers Riksforbunds 45. landsmøte konstaterer at samene har rettighet til fiske og utnyttelse av andre marine ressurser i kystnære samiske områder, og krever at disse rettighetene anerkjennes og lovfestes.

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP art. 27) og ILOs konvensjon nr. 169 har begge bestemmelser som verner om sjøsamenes kultur, herunder deres medbestemmelse i forvaltningen av og utnyttelse av naturressurser. FN's erklæring om urfolks rettigheter har også bestemmelser som fremhever urfolks og samers rett til naturressurser.

I 2008 ble Kystfiskeutvalget opprettet for å utrede sjøsamenes situasjon. Kystfiskeutvalget konkluderte med at sjøsamene har klare historiske rettigheter til fiske. NSR er kritisk til at dette ikke ble fulgt opp av norske myndigheter og mener at dagens lovverk er i strid med Norges internasjonale forpliktelser.

Fjordfiske og utnyttelse av andre marine ressurser i kystnære samiske områder er grunnlaget for bosetning, sjøsamisk kultur og språk. NSR fastslår at viktige beslutninger ikke kan tas uten å ta hensyn til rettighetshavernes rett til fritt og forhåndsinformert samtykke (FPIC).

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM) la i 2016 til grunn at FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter pålegger staten et resultatansvar for videreføring av samisk kultur, herunder fiske. NSR mener derfor at det må være et kvotegrunnlag for sjøsamiske fiskerier.

NSR mener at dagens inntektskrav på i hvitfiskomsetning for tildeling av full kongekrabbekvote ikke må økes da dette ikke tar hensyn til samisk tradisjon med kombinasjonsnæringer.

NSR mener at den som er nærmest ressursen skal ha størst rett til å drive fangst på den, og at fiskekvotene derfor må holdes lokalt i sjøsamiske samfunn, og at ytterligere strukturering og sentralisering ikke kan godtas.

#8 Ásahit sámi kulturfoandda

NSRa 45. riikkačoahkkinn evttoha ahte ásahuvvo oktasaš sámi kulturfoandda, mii galgá ruhtadit sámi kulturdoaimmaid sihke Norggas, Suomas, Ruotas ja Ruoššas. Sami kulturbargit leat guhká juo ohcalan dakkára. Sámi kultuvra ii dovdda riikkarájáid, ja oktasaš sámi kulturfoanda livčče lunddolaš vuosttaš lávki Oktasaš Sámi áŋgiruššamis. Riikkačoahkkinn evttoha ahte oktasaš sámi kulturfoandii servet buot Sámedikkii ja vel Sámiráđđi.

#9 Ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon må på plass

NSR mener det er uholdbart at en ny avtale om reinbeitekonvensjon ikke er på plass etter at den gamle gikk ut i 2005. Vi trenger løsninger på spørsmålene om grenseoverskridende reindrift, og derfor må det nå bli fremdrift i arbeidet med den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen.

Grenseoverskridende reindrift har fungert uminnelige tider. Men Statene har gjennom sin virksomhet medført til at det samiske folk har vanskeligheter med å opprettholde ordningen med grenseoverskridende reindrift.

Det finnes rettspraksis på området, for eksempel Altevannsdommen. I tillegg er Lappekodisillen § 10 av 1751 en traktat som er gjeldende og som anerkjenner grenseoverskridende reindrift.

Uten avtaler om hvordan disse beiteområdene skal brukes, skjer det en økt rettsliggjøring av spørsmålene. Samer kjemper i rettssystemet for tilgang til beiter, og det er en kamp for å kunne ha et beitegrunnlag siden det er sterkt økende arealpress og stadig nye inngrep i beiteland i form av vindmøller, hyttefelt og scooterferdsel.

I mellomtiden har forhandlingene om reinbeitekonvensjonen kjørt seg fullstendig fast statene imellom. Det haster imidlertid å sikre en ny reinbeitekonvensjon og sametinget i Sverige og Norge har fra sin side levert ett forslag til konvensjon som kunne dannet et grunnlag for å løse den fastlåste konflikten. Den norske og svenske stat er ansvarlige for den håpløse situasjonen, må nå sørge for gjennom å få fortgang i konvensjonsarbeidet.

NSRs 45. landsmøte 2018 i Guovdageaidnu krever at statene legger Sametingene i Norge og Sverige sine forslag til ny reinbeitekonvensjon til grunn for å få vedtatt en ny reinbeitekonvensjon så raskt som mulig.

#10 Samisk kunst i det offentlige rom

NSRs 45. landsmøte ønsker at samiske kunst- og kulturuttrykk blir mer synlig i det offentlige rom.

Definisjonen på kulturarv inkluderer både det materielle og det immaterielle. Kulturarven gjenspeiler en svunnen tid, samtidig som det er basen for et tankesystem og dagens levende samiske kultur. Samisk tilstedeværelse i det offentlige rom handler blant annet om visuelle uttrykk for kultur og identitet. Det handler om å synliggjøre samisk kulturarv, det handler om å bidra til det som skal bli fremtidens kulturminner og at samisk kultur skal være synlig i det offentlige rom.

NSR vil arbeide for at det samiske kunst- og kulturuttrykk i større grad kommer til uttrykk i offentlige nybygg og arbeide for at samiske kunstnere får utsmykkingsoppdrag, slik at flere offentlige bygninger også bærer den samiske arven videre og kommunisere verdiene av vår kultur. NSR ønsker at den samiske kunsten skal ut av magasinene og inn dit publikum ferdes.

#11 Nullpunktet

Stilla er kjent som "Nullpunktet" i forbindelse med aksjonen mot utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget. I dag er det ingen skilt som forteller hvor nullpunktet er og ingen info om hendelsen. Derfor vil NSR sitt 45. landsmøte at denne saken løftes opp slik at dette arbeidet igangsettes. Målet er å hedre alle de som jobbet og kjempet for å bevare bygda Máze og viktige reinbeiteområder, som ellers ville blitt utradert av den planlagte demningen av vassdraget.

NSRs 45. landsmøte 2018 foreslår at stedet hvor aksjonen pågikk, blir offisielt oppkalt for "Nullpunktet" og at det reises et minnesmerke for å hedre og anerkjenne motstandernes og aksjonistenes kamp.

#12 Språkopplæring

Språklig mangfold innenfor det samiske samfunnet er viktig for den helhetlige utviklingen av samisk språk. De samiske språkene er til styrke for hverandres utvikling, og det er av stor verdi at alle språkene får utviklingsmuligheter i årene framover.

NSR er glad for at det internasjonale urfolksspråkåret er i gang og at Sametinget setter av ressurser til å sette fokus på de samiske språkene. I dette året vil urfolksspråk bli satt fokus på, og svært mange av dem- som flere samiske språk, er svært sårbare.

NSRs 45. landsmøte ønsker at året benyttes til å få en tydelig plan på hvordan alle barn utenfor samiske kjerneområder får mulighet til samisk opplæring på sitt samiske språk. Landsmøtet mener det må arbeides for at Sametinget oppretter byavtaler med flere byer hvor disse blir kompetanse ressurser som blir forpliktet til å spre informasjon og støtte til alle som har krav på samiskundervisning i sin valgkrets.

#13 Polársárgárat Must ja Savio gudnejahttoba báccin

Dál lea 120 jagi áigi go sámegánddaguovttus Ole Johnsen Must (1878–1934) ja Per Jon Savio (1877–1905), Máttá-Várjjagis eret, leigga mielde Carsten Borchgrevinka máttapola-ekspedišuvnnas (1898–1900). Sudno máhttu birget buollašis ja heajos dálkki siste šattai deatálažžan ekspedišuvdnii nu ahte dat lihkostuvai bures. Sii ledje dat vuosttas olbmot máilmmis idjadit dan buolaš antarktisis, ja sii johte máddelii go oktage ovdal lei dahkan.

NSRa 45. riikkačoahkkin 2018 rámiida Olaug Bye Gamnes ángirvuoda cegget bácci dien guokte sámegándii gudnin. NSR doarju dán ášši ja ávžžuha miellahtuidis ja earáid doarjut ášši ruđalaččat nu ahte bázzi sáhtta ceggejuvvot ovdal jagi 2020.

Polarheltene Must og Savio bæres med statue

I år er det 120 år siden sameguttene Ole Johnsen Must (1878–1934) og Per Jon Savio (1877–1905) fra Sør-Varanger deltok på Carsten Borchgrevinks sydpolekspedisjon (1898–1900). De to sameguttene spilte en viktig rolle med sin kjennskap til og ferdigheter med kulde og ekstremvær, som var viktig for å overleve i polare strøk. De var de første som overnattet på det antarktiske kontinentet og reiste lenger sør med slede enn noen andre før dem.

NSRs 45. landsmøte i 2018 vil berømme og støtte det arbeidet som Olaug Bye Gamnes har lagt ned for å få reist statue av disse to samiske polarheltene. NSR støtter saken og oppfordrer oppfordrer medlemmene sine og andre til å gi pengebidrag slik at statuen kan bli realisert innen 2020.

#14 Geaidnugalbin

NSRa 45. riikkačoahkkin lea duhtavaš go Norgga geaidnodoaimmahus lea dál váldigohtán Sáme servodaga gáibádusa ja Sámelága mearrádusaid duođas, ja čađaheamen geainnuid galbema sámegilli. Dát lea dárbbalaš ja ávkkálaš. Leat lihkká fuomášan ahte eai buot sajit oažžu nammagalbba ja muhtin sajiin fas lea boastut čállun ja dat dagaha ahte sámegiellamat bodnjojuvvot ja sáhttet jávkkat.

NSRa 45. riikkačoahkkin oaidná ahte lea dan dihte dárbbu geaidnodoaimmahus, rávvet ahte geavahit báikkálaš nammadovdiid ja suopmaniid. Eará ášši lea ahte vázzinbálgát merkejuvvot dávjá dusse

dárogillii. NSRa eaktuda ahte go almmolašruđat geavahuvvojit merket vázzinbálgáid, johkkagalbenii, smavit geaidnuide jnv. de galget maid sámiiid báikenamat geavahuvvot.

NSRa 45. riikkačoahkin maid eaktuda ahte gos lea dušše sámegeielat báikenamat de ii galgga daid dárbbášit jorgalit eará gielaide.

#15 Klimaendringer og konsekvenser

NSRs 45. landsmøte i 2018 mener at klimaendringene er vår tids størst problem, som særlig vil ramme levesett og næringsvirksomhet i arktiske områder. Dette vil påføre sykdommer og skader på mennesker, dyr og planter, hvorhen konsekvensene vil være vanskelig å reversere. Forskere kan dokumentere at oppvarmingen av Arktis skjer omtrent dobbelt så fort som det globale gjennomsnittet. De mener at dette skjer i stor grad på grunn av at smelting av snø og is, som gir en mørkere overflate og dermed økt opptak av solenergi i disse områdene. Denne betydelige regionale oppvarmingen fører til stadig mindre havis, smelting av isbreer og innlandsisen på Grønland. Temperaturene i Arktis har økt kraftig de siste tiårene over det meste av regionen, spesielt om vinteren. Økningen i vintertemperaturen i Alaska og Vest-Canada har vært rundt 3–4 °C i løpet av det siste halve århundret. Også de norske høyarktiske målestasjonene har vist en temperaturøkning. Alt dette vil føre til store endringer i samfunnet med høyere vannstand i havet, mer ferskvann i havet kan påvirke både dyreliv og endring av havstrømmer, deriblant golfstrømmen. Smelting av permafrosten, flere orkaner og oversvømmelser av landarealer er også mulige konsekvenser.

NSRs 45. landsmøte i 2018 ber den norske stat ta hensyn til urfolks rettigheter til en stemme i klimaforhandlingene. Urfolk har stor kunnskap om bruk og forvaltning av moder jords ressurser, slik at kommende generasjoner får en trygg og bærekraftig framtid. Verdens maktregimer henstilles å ta klimaendringene på alvor, og sette inn tiltak for å stoppe den, samt hjelpe urfolk til å tilpasse seg endringene som allerede er i gang.

#16 Utbygginger i samiske områder

Norske Samers Riksforbund ser med stor bekymring på mengden av arealinngrep i samiske områder, som går ut over samiske næringer. Reindriftsnæringen er i en særlig presset situasjon.

Grenslandet AS planlegger en vindkraftutbygging i Tana og Lebesby kommuner i Finnmark med omkring 270 vindturbiner. Sammen med veiutbygging og annen virksomhet, vil det bli et av de største arealinngrepene i norsk historie. Vindkraftanlegget er planlagt midt i et viktig reindriftsområde, og vil berøre distrikt 13 og 14a i Karasjok og distrikt 9 i Tana.

Reinen mister ikke kun arealer til turbiner og veier, de holder seg også et godt stykke unna anleggsområde på grunn av støynivået og varsellys. Stressnivået øker og flokkene blander seg i større grad. Ved at viktige beiteområder går tapt kan konsekvensene bli at noen tvinges til å avvikle.

Utbyggingen vil være en katastrofe for reindriften og for utmarksbruk.

Norske Samers Riksforbund 45. landsmøte 2018 kan ikke forsvare rasering av viktige områder som benyttes av en tradisjonell samisk næring. Vi mener det viktige her er å hegne om arealene som har vært i bruk i flere hundre år og legge forholdene til rette for at arealene også kan brukes av

kommende generasjoner. Det er snakk om fremtiden for reindriftsutøverne i flere reinbeitedistrikt.

Videre vises det til ILO-konvensjonen nr 169, om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, spesielt artikkel 13-15, der det fremgår bl.a. at naturressursene i landområdene skal sikres spesielt. Norge har folkerettslige forpliktelser overfor urbefolkningen i Norge.

#17 OPPRETTELSE AV FELLES SAMISK PRINSIPP- OG ETIKKRÅD

NSRs 45. landsmøte i 2018 uttrykker behovet for opprettelse av et fellessamisk prinsipp- og etikkråd. NSRs landsmøte mener at rådet bør se helhetlig på de felles verdiene.

Rådet bør i størst mulig grad forsøke å fremheve de viktigste fellessamiske prinsippene- og etiske verdiene i det samiske samfunnet som helhet.

Rådet bør ikke være politisk, men settes sammen av ressurspersoner fra det samiske samfunnet. Rådet bør arbeide etter et konsensusprinsipp.

#18 Utvikling av mindre samiske bosetningsområder

NSRa 45. riikkačoahkkín lea giitevaš dan barggu maid Máze sámít álggáheadje 40 jagi dassái, dáistalit sámi vuoigatvuoda ovddas Eanu dulvadeami áigge. Máze gilli ii dulvaduuvvon, muhto gilli vuoitáhalai go Eatnu dulvaduvvui. Riikkačoahkkín lea dan oaivilis ahte ovddeš áitta dulvađit Máze gili duođalaččat lea hehtten Mázegili orruma, ealáhusovdáneami ja kultuvrra ahtanuššema. Mázegili ealáskahtin lea dán duohken ahte dakkaviđe čađahuvvojit doaimmat mat hehttejit dála negatiiva ealáhus- ja ássanovdaneami.

Riikkačoahkkín eaktuda Ráđđehusa ovttasráđii Stuorradikkín, Sámedikkín ja Innovasjon Norge ásahit ovdanahttinbijuid mat nannejit ja ovddiđit sámi ealáhusdoaimmaid Mázes.

NSRs 45. Landsmøte er takknemlig for det arbeidet som Maze samene begjente for 40 år siden i kampen for samiske rettigheter i forbindelse med motstanden mot utbygging av Alta–Kautokeino-vassdraget. Bygda Máze ble ikke neddemt, men bygda ble den tapende part i forbindelse med utbyggingen av vassdraget. Landsmøtet er av den mening at tidligere trussel om neddemming av bygda Máze i alvorlig grad har vært til hinder for bosetning, næringsutvikling og kulturens fremme i bygda Máze. Fremme av bolyst i Máze avhenger av at det straks gjennomføres tiltak som hindrer dagens negative nærings- og bosetningsstruktur.

Landsmøtet henstiller til Regjeringen sammen med Stortinget, Sametinget og Innovasjon Norge etablerer utviklingstiltak for små samisk bosetningsområder som vil fremme og utvikle samisk arbeidsplasser i Máze og lignende små samiske samfunn.

#19 Veahkkaválddálášvuotta Sáme searvvodagas / Overgrep og vold i samisk samfunn

NSRs 45. landsmøte beklager at samiske kvinner og barn fortsatt opplever vold i nære relasjoner uten den norske stat har iverksatt relevante eller gode nok tiltak.

Vi har i flere år sett at forskningen dokumenterer at samer opplever mer overgrep og vold i nære relasjoner, enn majoritetsbefolkningen. Konklusjon i en forskningsstudie gjort ved Universitetet i Tromsø i samarbeid med Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern og rus (SANKS) viser blant annet at:

- Samiske kvinner rapporterer høyere forekomst av alle typer vold, både emosjonell, fysisk og seksuell vold sammenlignet med den øvrige befolkningen – og også sammenlignet med samiske og ikke-samiske menn.
- Hele 45 prosent av de samiske respondentene oppgir at de har vært utsatt for vold og overgrep. 29,6 prosent av de etnisk norske deltakerne hevder det samme.
- 49 prosent av kvinnene med samisk bakgrunn har vært utsatt for vold, mot 35 prosent av etnisk norske.

I forbindelse med avsløringer om vold og overgrep i Tysfjord kommune og i kjølvannet av #MeToo-kampanjen, har vitnesbyrd fra ofrene, via media, gitt oss konkrete opplysninger om hvor forferdelig ofrene opplever overgrepene og hvordan samfunnet forsøker å mørkelegger sakene.

NSR viser til at en rapport fra Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress i 2017, som særskilt tar opp vold i nære relasjoner i samiske samfunn, at politiet og hjelpeapparatet ikke har tilstrekkelig kompetanse om samisk språk og kultur. Videre sier rapporten at "Likestillings- og diskrimineringsombudet også at regjeringen ikke gjør nok."

NSR viser også til at fire forskjellige komiteer i FN-systemet har anbefalt at Norge må å gjøre en bedre jobb i slike saker.

Sametinget har gjennom flere år, lokalt/nasjonalt og internasjonalt, satt søkelyset på dette temaet, uten at det har resultert i konkrete forbedringer av problemet.

25. november er FNs dag for avskaffelse av vold mot kvinner og dette er starten på en 16-dagers internasjonal kampanje mot vold mot kvinne, som markeres hvert år i perioden 25. november - 10. desember. Denne markeringen er viktig, men det alene løser ikke voldsproblemet i det samiske samfunnet.

NSR mener at enkelt menneske må slippe å stå fram i etermedia i beste sendetid for å bli hørt. Samfunnet må ha gode rutiner og tilbud som favner alle som lider overgrep og vold.

NSRs 45. landsmøte 2018 krever at :

- Norske myndigheter utarbeider en nasjonal handlingsplan som ivaretar samenes helse og sikkerhet mot voldshandlinger og overgrep. Vold i nære relasjoner rammer hardt og har alvorlige følger for dem som opplever dette. Et samfunn med vold og overgrep er et sykt samfunn.
- Tiltakene må starte i tidlig fase, først og fremst i hjemmene, dernest videreføres til barnehage og skole, og tiltakene må også gjøres tilgjengelig i sammenheng med fritidsaktiviteter.
- Hjelpeapparatet må få tilstrekkelig opplæring om samisk språk og kultur.
- Samiske voldsutsatte bør møtes med et hjelpeapparat som er bygd på samisk språk og kultur, og tiltakene må være tilpasset og sikres et fullverdig og koordinert tilbud hvor hele hjelpeapparatet samarbeider og har kulturell innsikt og forståelse.
- Tilrettelegging av samiskspråklige må sikres i alle ledd i hjelpeapparatet. Allerede i forebyggingsarbeidet deretter i hjelp til utsatte og eventuelle rettsforfølgelse

- Samiske organisasjoner må kobles på i utviklingen og evalueringen av tiltak mot vold i nære relasjoner, både i henhold til særtiltak og generelle tiltak.
-

#20 Tapte land på må gis tilbake til rørossamene

Det tradisjonelle sørsamiske landskapet strekker seg utenfor dagens fastsatte reinbeitedistrikter i Sør-Trøndelag og Hedmark. Lovverket innskrenker den sørsamiske reindriften til avgrensede områder. Dette er unaturlige grenser satt som strek over fjell på kart og harmoniserer ikke med naturlige reinbeiter. Vi samer har aldri anerkjent dagens distriktsgrenser som er definert av staten.

Opp igjennom historien har distriktsgrensene vært årsak til marginalisering, konflikter og rettsaker som har vært svært belastende for det sørsamiske samfunnet. Når rein beveger seg inn på tapte reinbeiteområder utenfor distriktsgrensene, blir det samiske samfunnet stemplet og anklaget for å bryte reindriftsloven. Vi er ikke lovbrøyttere. Vi ønsker å leve som et fritt folk, følge reinen og utøve vår kultur slik vi har gjort i uminnelige tider.

NSRs 45. landsmøte krever oppretting i gammel urett. Grensene for dagens reinbeitedistrikter må revideres, slik at reindriften og det samiske samfunnet i rørosregionen får tilbake sine tradisjonelle områder.

#21 Nasafjell

NSR vuostilda ruvkedoaimmaid Násáváris.

NSR er i mot gruvedrift i Nasafjell.

Cealkámušlávdegoddi/resolusjonskomiteen

Ragnhild L. Nystad   Sandra Márjá West   Maren Benedicte Nystad Storslett

Amund Holberg   Laara Dunfjeld